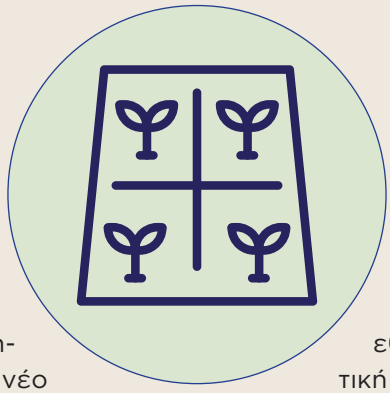
01 Κοινός χαρακτήρας, προϋπολογισμός και νέα αρχιτεκτονική της ΚΑΠ

Η συζήτηση για τη νέα ΚΑΠ δεν μπορεί να περιοριστεί στις επιμέρους παρεμβάσεις ή στα ειδικά εργαλεία πολιτικής. Το πρώτο και βασικό ζήτημα αφορά την ίδια την αρχιτεκτονική μέσα στην οποία θα ενταχθεί αυτή στο νέο ΠΔΠ. Η συγκέντρωση των χρηματοδοτικών εργαλείων σε ένα νέο πλαίσιο Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων Εταιρικής Σχέσης αλλάζει ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, χρηματοδοτείται, εφαρμόζεται και αξιολογείται η αγροτική πολιτική.

Η μεταβολή αυτή δεν είναι απλώς τεχνική. Η αντικατάσταση της παραδοσιακής δομής των δύο Πυλώνων από ένα ενιαίο χρηματοδοτικό σχήμα, η ενσωμάτωση της ΚΑΠ σε ένα ευρύτερο πολυτομεακό πλαίσιο και η αυξημένη σύνδεση των πόρων με επιδόσεις, ορόσημα και στόχους δημιουργούν ένα νέο περιβάλλον διακυβέρνησης. Το βάρος μετατοπίζεται προς ένα μοντέλο με μεγαλύτερη ευθύνη των κρατών-μελών για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την τεκμηρίωση και την επίτευξη αποτελεσμάτων.

Για την Ελλάδα, αυτή η αλλαγή δημιουργεί σοβαρά ερωτήματα. Η μεγαλύτερη ευελιξία μπορεί να προσφέρει δυνατότητες καλύτερης προσαρμογής στις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες. Ωστόσο, εάν δεν συνοδευτεί από σαφείς ευρωπαϊκές δικλείδες, υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσει σε μεγαλύτερη διαφοροποίηση μεταξύ κρατών-μελών, ανάλογα με τη δημοσιονομική και διοικητική τους ικανότητα. Σε μια χώρα με έντονη παραγωγική και γεωγραφική διαφοροποίηση, αυξημένες ανάγκες επενδύσεων και σημαντική εξάρτηση από τη σταθερότητα της ευρωπαϊκής στήριξης, η συνέχεια και η διασφάλιση των πόρων αποτελούν προϋπόθεση βιωσιμότητας.

Για τη GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ, η προστασία του κοινού χαρακτήρα της ΚΑΠ αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την επιτυχία της νέας περιόδου. Η ΚΑΠ δεν μπορεί να μετατραπεί σε ένα επιμέρους τμήμα ενός ευρύτερου εθνικού αναπτυξιακού πλαισίου, όπου οι αγροτικοί πόροι θα βρίσκονται διαρκώς σε ανταγωνισμό με άλλες πολιτικές ή θα εξαρτώνται από μεταβαλλόμενες εθνικές προτεραιοποιήσεις. Η αγροτική πολιτική έχει ιδιαίτερους στόχους: τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος, τη διατήρηση της παραγωγικής δραστηριότητας, τη σταθερότητα των αγορών, την επισιτιστική ασφάλεια, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και τη συνοχή των αγροτικών περιοχών. Για να υπηρετήσει αυτούς τους στόχους, χρειάζεται προστατευμένους πόρους, σαφείς κανόνες και προβλέψιμη εφαρμογή.

Η εθνική θέση για τη νέα ΚΑΠ πρέπει, επομένως, να αξιοποιήσει ενεργά τους ευρωπαϊκούς διαύλους εκπροσώπησης και διαπραγμάτευσης. Οι ελληνικές ιδιαιτερότητες δεν πρέπει να παρουσιαστούν μόνο ως εσωτερικές ανησυχίες, αλλά ως μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής επιχειρηματολογίας υπέρ μιας κοινής, επαρκώς χρηματοδοτημένης και εφαρμόσιμης ΚΑΠ. Η GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ, έχοντας ενεργή παρουσία στις ευρωπαϊκές συζητήσεις και στους οργανωμένους διαύλους εκπροσώπησης του αγροτικού και συνεταιριστικού τομέα, θεωρεί ότι η ελληνική συμβολή πρέπει να συνδέει την εμπειρία εφαρμογής στο πεδίο με τις πραγματικές κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής διαπραγμάτευσης.

Στο ίδιο πλαίσιο, η συγχρηματοδότηση αποκτά ιδιαίτερη πολιτική σημασία. Η αυξημένη εθνική συμμετοχή μπορεί να οδηγήσει σε ανισότητες μεταξύ κρατών-μελών, εάν χώρες με μεγαλύτερα δημοσιονομικά περιθώρια έχουν τη δυνατότητα να στηρίξουν πιο φιλόδοξες παρεμβάσεις σε σχέση με χώρες που αντιμετωπίζουν στενότερους περιορισμούς. Αυτό θα είχε άμεσες συνέπειες στην ενιαία αγορά, αλλά και στην ικανότητα των παραγωγών να ανταγωνιστούν με ισότιμους

όρους. Για τον λόγο αυτό, η συγχρηματοδότηση δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί ως τεχνικό ζήτημα δημοσιονομικής συμμετοχής, αλλά ως παράμετρος που επηρεάζει άμεσα τους όρους ανταγωνισμού, την ισότητα πρόσβασης στα εργαλεία της ΚΑΠ και τη δυνατότητα υλοποίησης επενδύσεων, περιβαλλοντικών παρεμβάσεων και δράσεων στήριξης νέων γεωργών.

Η ίδια συζήτηση δεν αφορά μόνο το ύψος των πόρων, αλλά και τη σταθερότητα και αξιοπιστία του πλαισίου εφαρμογής. Η νέα αρχιτεκτονική, με μεγαλύτερη έμφαση σε επιδόσεις, δεδομένα, ορόσημα, ελέγχους και διασύνδεση συστημάτων, προϋποθέτει ισχυρή διοικητική ικανότητα. Η Ελλάδα δεν μπορεί να εισέλθει στη νέα περίοδο χωρίς σαφή προετοιμασία των μηχανισμών πληρωμών, ελέγχου, συμβουλευτικής, τεχνικής υποστήριξης και διαχείρισης δεδομένων. Διαφορετικά, η αυξημένη ευελιξία μπορεί να μετατραπεί σε διοικητική αστάθεια, καθυστερήσεις πληρωμών, χαμηλή απορροφητικότητα και δυσανάλογη επιβάρυνση για παραγωγούς, συνεταιρισμούς και λοιπές δομές υποστήριξης.

Επομένως, η διαπραγμάτευση για τη νέα ΚΑΠ πρέπει να κινηθεί σε δύο επίπεδα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα οφείλει να διεκδικήσει σαφείς εγγυήσεις για τη χρηματοδότηση, τον κοινό χαρακτήρα και τη νομική σαφήνεια της ΚΑΠ. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να υπάρξει έγκαιρη προετοιμασία για ένα πιο απαιτητικό πλαίσιο εφαρμογής, ώστε η νέα αρχιτεκτονική να μην οδηγήσει σε αποδυνάμωση της παραγωγής, σε αύξηση των ανισοτήτων ή σε δυσανάλογη διοικητική και λειτουργική επιβάρυνση των δικαιούχων.

Στη βάση των ανωτέρω, η GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ θεωρεί αναγκαίο:

- να διασφαλιστεί η διακριτή πολιτική και χρηματοδοτική ορατότητα της ΚΑΠ στο νέο ΠΔΠ, ώστε η αγροτική πολιτική να μη μετατραπεί σε επιμέρους τμήμα ενός ευρύτερου εθνικού αναπτυξιακού πλαισίου χωρίς επαρκείς ευρωπαϊκές εγγυήσεις,
- να κατοχυρωθεί επαρκής, σταθερός και προβλέψιμος προϋπολογισμός για την ΚΑΠ, προσαρμοσμένος στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγής, στον πληθωρισμό, στο αυξημένο κόστος συμμόρφωσης και στις νέες απαιτήσεις ανθεκτικότητας,
- να υπάρξει ρητή προδέσμευση πόρων για τη γεωργία, με κανόνες που αποτρέπουν εσωτερικές ανακατανομές εις βάρος της ΚΑΠ ή μεταφορά αγροτικών πόρων σε άλλες προτεραιότητες χωρίς ισοδύναμη αναπλήρωση,
- να διατηρηθούν υψηλά ποσοστά ευρωπαϊκής συγχρηματοδότησης για τις βασικές παρεμβάσεις της ΚΑΠ, ώστε η εφαρμογή τους να μην εξαρτάται από το διαφορετικό δημοσιονομικό περιθώριο κάθε κράτους-μέλους,
- να αποφευχθεί η έμμεση επανεθνικοποίηση της ΚΑΠ μέσω αυξημένης εθνικής ευθύνης, διαφοροποιημένης συγχρηματοδότησης ή υπερβολικής εξάρτησης από εθνικές διοικητικές δυνατότητες,
- να διασφαλιστεί νομική σαφήνεια ως προς το ποιοι κανόνες παραμένουν στον πυρήνα της ΚΑΠ, ιδίως σε ζητήματα ορισμών, ελέγχων, πληρωμών, κυρώσεων, δεδομένων και συστημάτων εφαρμογής,
- να προβλεφθεί επαρκής μεταβατική περίοδος και εθνικός οδικός χάρτης προετοιμασίας, ώστε η μετάβαση στη νέα αρχιτεκτονική να μη δημιουργήσει καθυστερήσεις, ασυνέχειες ή πρόσθετο διοικητικό βάρος.